

**T.C. AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**DENETİM ODAĞININ 15-18 YAŞ ARASI SPORCU
ÖĞRENCİLERDE FARKLI DEĞİŞKENLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Arif EROĞLU**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Emin SÜEL**

Aksaray – 2012

Her hakkı saklıdır

**T.C. AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**DENETİM ODAĞININ 15-18 YAŞ ARASI SPORCU
ÖĞRENCİLERDE FARKLI DEĞİŞKENLERE
GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Arif EROĞLU**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Emin SÜEL**

Aksaray – 2012

Her hakkı saklıdır

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KABUL ve ONAY BELGESİ

Arif EROĞLU' nun Denetim Odağının 15-18 Yaş Arası Sporcu Öğrencilerde Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi başlıklı Lisansüstü tez çalışması, Aksaray Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER Enstitüsü Yönetim Kurulu' nun 07.06.2012 tarih ve 2012/17-3 sayılı kararı ile oluşturulan aşağıdaki jüri tarafından Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS** Tezi olarak **Oy Birliği** kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Emin SÜEL
1. Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR
2. Jüri : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÜNLÜ
3. Jüri :
4. Jüri :
5. Jüri :

İmza

.....

.....

.....
.....
.....
.....

Tezin Savunulduğu Tarih:

ONAY

Aksaray Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER Enstitüsü Yönetim Kurulu' nun 24.07.2012 Tarih ve 2012/26-12 Sayılı kararı ile Arif EROĞLU' nun Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** derecesi alması onaylanmıştır.

SOSYAL BİLİMLER Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Adem ÖCAL
Müdür

ÖNSÖZ

Bu araştırmada ortaöğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin denetim odaklarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dikkat çekilmek istenmiştir. 1960'tan bugüne kadar Denetim Odağı ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve Denetim Odağının kişinin davranışlarına etkisi hatta gelecekteki davranış ve hedeflerine etkisi olduğu görölmüştür.

Ortaöğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin Denetim Odağı özelliklerinin bilinmesi, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile okul takımlarını çalıştıran antrenörler için son derece önemlidir. Sporcu öğrencilerini iyi tanıyan beden eğitim ve spor öğretmenleri ile antrenörler neyi, nerede, nasıl ve ne zaman vereceklerini, ne kadar verebileceklerini bilirler. Bu nedenle bu konunun önemli olduğu düşünölmüştür.

Denetim Odağı ile ilgili olarak yapılan bu araştırmanın tüm aşamalarında bana yol gösteren danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emin SÜEL' e, araştırma ve önerileriyle tezime katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Ali Haydar şAR ile tez hazırlanması esnasında istatistiklerin yorumlanması konusunda yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÜNLÜ hocama teşekkür ederim.

Araştırmaya gönüllü olarak katılan ve ölçme araçlarını cevaplandıran tüm öğrencilere teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Tezim süresince bana sabırla katlanan eşim İlkay EROĞLU ve oğlum Utku'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

DENETİM ODAĞININ 15-18 YAŞ ARASI SPORCU ÖĞRENCİLERDE FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Arif EROĞLU

Aksaray Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Beden Eğitim ve Spor Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emin SÜEL

Bu çalışmada 15-18 yaş aralığında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağının bazı değişkenlere göre farklılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, sporcu öğrencilerin denetim odakları; cinsiyet, sınıf, okul, spor yaptığı yıl, spor yaptığı branş, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi gibi değişkenler arasında inceleme yapılmıştır.

Araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılında Aksaray İl'inde ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan 300 bayan, 425 erkek olmak üzere toplam 725 sporcu öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve veri toplama aracı olarak Dağ (1991) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Rotter Denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)” kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SSPS 15.0 paket programı kullanılmış, aritmetik ortalama ve standart sapma puanları belirlenmiştir. Araştırmada değişkenler arasındaki farkı bulabilmek için ikili karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA), t testi, tukey testi ve iki faktör arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla pearson korelasyon kat sayı teknikleri uygulanmıştır.

İstatiksel analizler sonucunda spor branşları ile denetim odağı puanları arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır; cinsiyet, aile gelir düzeyi, anne- baba eğitim düzeyi ile denetim odağı puanları arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bununla birlikte araştırma grubunda yer alan sporcu öğrencilerin yaş ve sınıf değişkenleri açısından anlamlı bir ilişkiye rastlanırken spor yaptığı yıl değişkeni açısından anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

2012, 46 Sayfa

**Anahtar Kelimeler: Denetim Odağı, Öğrenci, Lise, Spor
Bilim Kodu: 6.003**

ABSTRACT

Master of Thesis

INVESTIGATION LOCUS OF CONTROL ATHLETIC STUDENTS WHO WERE BETWEEN AGED 15- 18 ACCORDING TO THE DIFFERENT VARIABLES

Arif EROĞLU

Aksaray University GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
Department of Physical Education and Sports

Adviser: Assistant Professor Doctor Emin SÜEL

In this research, the determining of locus of control difference in the sportsman students who have joined to the competitions between schools aged 15- 18 was aimed. In the study locus control of student were examined that parameters like gender, grade, school, sport year, his/her branch, the level of the family's income, parents' education.

The research has been carried out 300 girls and 425 boys' to total 725 sportsman students who have attended to the competitions between high schools in Aksaray in 2010- 2011 curriculum.

The data of the research has been collected "Personal Information Form" which was developed by researcher and Rotter Locus of Control Scale (RLCS) the validity and reliability study which was done by Dag (1991).

SSPS 15.0 packet program was used for analyzing the data, arithmetic mean and standard deviation were defined. Finding differences between positions, one-way analysis of variance (one-way ANOVA), t test, tukey test and finding the relation between two factors, the techniques of pearson correlation coefficient were applied.

In the result of statistical analysis, it was found that significant differences between sports branches and the marks of locus of control, while it was not found significant difference between gender, the level of family's income, the level of parents' education, locus of control. In addition with sportsman student who were in research group it has found that significant correlation between age, class level and locus of control but it has not found significant correlation between locus of control and sports year.

2012, 46 paces

Key words: Locus of control, Students, High school, Sports

Science code: 6.003

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSSTRACT.....	iv
TABLolar DİZİNİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Problemi.....	6
1.3. Alt Problemler.....	6
1.4. Araştırmanın Amacı.....	6
1.5. Araştırmanın Önemi.....	7
1.6. Sayılıtlar.....	7
1.7. Sınırlılıklar.....	8
1.8. Tanımlar.....	8
1.8.1 Denetim Odağı.....	8
1.8.2 Dış Denetim Odağı.....	8
1.8.3 İç Denetim Odağı.....	8

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.2. Denetim Odağına Göre İçten Denetimli Ve Dıştan Denetimli Bireylerin Özellikleri.....	9
2.2.1. İçten Denetimli Bireylerin Özellikleri.....	10
2.2.2. Dıştan Denetimli Bireylerin Özellikleri.....	11
2.3. Denetim Odağını Etkileyen Faktörler.....	13
2.4. Denetim Odağı Ve Spor.....	14
2.5. İlgili Araştırmalar.....	15

BÖLÜM 3

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırmanın Modeli.....	22

3.2. Evren ve Örneklem.....	22
3.3. Veri Toplama Aracı.....	24
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	25
3.3.2. Rotter denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ).....	25
3.3.2.1. Rotter denetim Odağı (RİDKOÖ) Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması.....	25
3.4. Veri Analiz Teknikleri.....	26
BÖLÜM 4	
4. BULGULAR.....	27
BÖLÜM 5	
5. SONUÇLAR, TARTIŞMALAR VE ÖNERİLER.....	33
5.1. Sonuçlar ve Tartışma.....	33
5.2. Öneriler.....	38
KAYNAKÇA.....	40
EKLER.....	44
ÖZGEÇMİŞ.....	46

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1 Araştırma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Özellikler	23
Tablo 2. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	27
Tablo 3. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Spor Branşlarına Göre Karşılaştırılması.....	28
Tablo 4. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	29
Tablo 5. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	29
Tablo 6. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	30
Tablo 7. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Puanı İle Yaş Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması.....	31
Tablo 8. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Puanı İle Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması.....	31
Tablo 9. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanı İle Spor Yaptığı Yıl Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması.....	32

SİMGELER VE KISALTMALAR

N	Evren
n	Örneklem
F	Frekans
%	Yüzde
\bar{X}	Ortalama
Ss	Standart Sapma
SD	Serbestlik Derecesi
T	Anlamlılık Değeri
RİDKOÖ	Rotter Denetim Odağı Ölçeği
DO	Denetim Odağı

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, sayıtlılar ve sınırlılıkları belirtilmekte, araştırma için gerekli tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

15-18 yaş grubundaki bireylerin ortaya koydukları hedeflere ulaşmada öncelikle kendilerini tanımaları, farklılıklarını anlamaları gerekmektedir. Ulaşamadıkları hedeflere nasıl ulaşabileceğini bulmaya çalışması veya bu konuda gayret içinde olması, sadece fiziksel güçle alakalı bir durum değildir. İnsanın sosyal ve düşünen bir varlık olarak gördüğümüzde, bir işi başarabilmenin bir de psikolojik boyutu olduğunu fark ederiz. Burada bireyin bir işi başarabilmesinde içten ya da dıştan denetimli olması önemli bir faktördür.

15-18 yaş gurubundaki öğrencilerin ergenlik dönemi içinde olduğu düşünüldüğünde, duygu ve düşüncelerinin çok çabuk değiştiği, büyüme ve gelişme içinde oldukları bilinmektedir. Dolayısıyla çevreye uyum, aile ve arkadaşlarıyla iletişim kurmada, yarışma ve sınavlarda sorunlar yaşama ihtimalleri artmaktadır.

Bireysel spor dallarında, sporcular genelde elde ettikleri sonucun nedenlerini daha içsel faktörlere bağlamışlarken, takım sporlarında bu sporcuların başarılarını içsel nedenlere ve takımın uyum içinde oynamaya bağlarlar, başarısızlıklarını da kendilerinin dışındaki nedenlere; takım arkadaşlarına, antrenörlerine, şanssızlığa ve diğer dışsal nedenlere bağladıkları anlaşılmaktadır (Hasırcı, 2000). Bu nedenle dıştan denetimli olan sporcular, içten denetimli olanlara göre daha az çalışma eğilimi göstermektedirler. Çünkü bu sporcular, başarıda kendi çabalarının payı olmadığına inanmaktadırlar (İkizler ve Karagözoğlu, 1997). Başarı ve başarısızlığın nedenlerinin sporcular tarafından nasıl algılandığının bilinmesi sporcuların bir sonraki yarışmada daha başarılı olmaları için yararlı bilgiler sağlayacaktır (Hasırcı, 2000)

Takım sporlarında veya bireysel sporlarda oynayan sporcu öğrencilerin yarışmalarda daha başarılı olabilmelerini sağlamak için antrenmanlarda dönütler verilerek kendilerini tanımaları sağlanmalıdır. Sporcu kendini tanıdığı ve yapabileceği

hareketleri bildiği sürece kendine daha çok güvenecek ve yarışma sırasında yaptığı hataları daha kolay anlayacaktır. Başarısızlık durumunda nedenleri kendisi dışındaki faktörlerde (takım arkadaşı, antrenör, hava şartları, talih gibi) aramayacaktır.

Bireyin başarı ya da başarısızlıklarına yaptığı yüklemeleri, bir sonraki yaşantısı için de belirleyici olacaktır. Yalnızca alanda değil günlük yaşantıda da olayları kontrol edebilme becerileri, içsel–dışsal denetim algılarına göre değişim göstermektedir (Şengüder, 2006).

Garden ve Warren’a (1978) göre denetim odağı, bireylerin kendi davranışlarının sonucu bireysel sorumluluğu kabul etme dereceleri ile ilgilidir. Bireyin başına gelen olayları kendi davranışları sonucu olduğunu kabul etmesi içsel denetim, başına gelen olayların başkaları tarafından olduğuna inanması ve kader, şans ve talih gibi etmenlere bağlaması ise dışsal denetim olarak açıklamaktadır.

Denetim odağı algısı, ödül ve cezaların birey tarafından mı yoksa bireyin dışındaki birtakım nedenler tarafından mı oluştuğuna ilişkin genel bir beklentidir. Başka bir deyişle denetim odağı, kişinin ödülle kendi davranışları arasında bir nedensellik ilişkisi algılayıp algılamadığına bağlı olarak değişmektedir (Hasırcı, 2000; Dilmaç, 2008).

Kişinin denetim odağının yönü, kişinin genel beklentilerinin, pekiştiricileri algılayış biçiminin ve problem çözmedeki eğilimlerinin belirleyicisidir (Hasırcı, 2000). Dış denetimlilikten iç denetimliliğe doğru bir değişme, genellikle kişisel yeterlilik ve etkililik duygularını güçlendiren koşul ve olayların bir işlevi olarak görülmektedir (Şar, 1997; Hasırcı, 2000). Hasırcı (2000)’ ya göre, içten denetimlilerin zaman zaman işlerinin kötü gittiği, şanslarının gülmediği, ümitlerinin boşa çıktığı sorunlu durumlarda iç denetimlilikten dış denetimliliğe doğru bir kayma gösterdiği gözlenmektedir. Bireyin denetim odağının dıştan içe doğru değiştirmede eğitimin büyük etkisi muhakkaktır. Bilindiği gibi eğitim; çocuğun aile, çevre ve okul üçgeninde cereyan eden bir etkinliktir. Çocuğun gerek ailede, gerekse okuldaki eğitimlerinde iç denetimli olması, ayrıca kişilik özelliğine, cinsiyetine uygun davranışlar göstermesi yönünde çaba sarf edilmelidir (Şar, 1997).

Ergenlik döneminde olan ortaöğretim öğrencileri, artan yaşla birlikte, kendine özgü değerler sistemi oluşturmaya başlamıştır. Bu dönem, iç denetim odağının gelişimi açısından önemlidir. Bireylerin bu süreçte kendi istekleri ve çevresinin beklentileri arasında bir denge kurmaya çalıştığı söylenebilir. Bu da denetim odağının gelişimi açısından önemlidir. Ergenlik döneminde verilen kararlar, bireyin yaşamını iç ya da dış denetim odağına sahip olmasına göre uzun süreçte farklı boyutlarda etkilemektedir. Ergenlerin denetim odaklarının bilinmesi, onlara verilecek destek açısından önemlidir (Candangil, 2005).

Denetim odağı algısı, nedensellik belirlemeleri ve sorumluluk yükleme ile ilgili görünmektedir. İçten denetimliler, yaptıkları işin beceriye dayalı yönlerini vurgulayarak, başarılarını kendi davranışlarına bağlamaktadırlar. Dıştan denetimliler ise, şans ya da koşulları; davranışın sonucunun, özellikle de başarısızlığın nedeni olarak algılamaktadırlar (Dönmez, 1994).

Denetim odağı, eğitim ortamındaki öğrencilerin davranışlarının açıklanmasında oldukça önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Dıştan denetimli öğrenciler için öğretmenin övgüsü, kurulan sınıf arkadaşlıkları, alınan iyi notlar bireyin kişisel çaba veya yeteneği ile ilişkili değildir ve dolayısıyla bunları kazanmak çaba harcamak gereksizdir. Diğer taraftan, istenilen sonuca ulaşmanın bireyin kendi çabası ve davranışlarının bir sonucu olduğunun düşünen öğrenciler, zekâ, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet gibi farklılıklardan çok, algılanan denetim odağına bağlı olarak istenilen sonuçlara ulaşabileceklerdir (Öngen, 2003).

Dıştan denetimli bireylerde davranışların sonuçlarını ya da başarısızlığı, şansının ya da kendisinin kontrol edemediği dış koşulların sonucu olarak algılamaktadırlar. Bu durum özellikle öğrencilerde çok somut bir biçimde gözlenmektedir. Öğrenciler başarısızlığı ya kendi çabalarının yetersiz oluşu gibi iç denetimli ya da şans, öğretmen, vb. gibi dış denetimli değişkenlere bağlamaktadırlar (Lamont, Richard ve James, 2003).

Çocuğun her türlü gelişiminin hangi koşullarda olduğu, anne-baba çocuk ilişkisinin ne şekilde yürütüldüğü, çocuğun yetiştiği çevrenin, sosyokültürel olarak bağımsız bir kişilik geliştirmesine uygun olup olmadığı, çocuğun bazı durumlarda aile çevresi içerisinde sorumluluk yüklemeye elverişli olup olmadığı, kişileri denetim

odağına ilişkin beklentileri, içinde buldukları koşulların bir işlevi olarak değişim gösterebilmektedir (Hasırcı, 2000).

İçten denetimli bireylerle dıştan denetimli bireylerin olayların sonuçları hakkında sahip oldukları duygu, düşünce ve davranışlar, farklı kişilik özelliklerini betimlemektedir. Olayları değerlendirirken kendi yetenek ve özelliklerine daha fazla yer veren içten denetimli bireyler, olumlu pekiştireç almak ya da itici uyarandan kaçınmada daha aktif olmakta, kendileri ve çevreleriyle daha barışık bir ruhsal yapı sergilemektedirler (Aslan, 2008).

İçten denetimli ortaöğretim öğrencilerinin karar düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Dıştan denetimli öğrencilerde karar verme çabalarının stresli ve yıpratıcı olması, onların kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmelerine, bu nedenle dış güçlere daha bağımlı olmalarına neden olmaktadır (Candangil, 2005).

Araştırmalar dışsal denetimlilerle karşılaştırıldığında, içsel denetimlilerin; entelektüel ve akademik etkinliklere daha fazla zaman harcadıklarını, okul başarılarının daha yüksek olduğunu, özellikle yarışma ortamında daha üstün başarı gösterdiklerini, toplumsal olaylarda daha aktif olduklarını ortaya koymaktadır. Yine içsel denetimlilerin diğerleriyle karşılaştırıldığında, olumsuz etkilere daha fazla direnen, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına güçlü bir tepki gösteren, kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler olduklarını ortaya koymaktadır (Yeşilyaprak, 1990).

Bireylerin denetim odaklarına göre yapılan bu ayırım göz önüne alındığında, kendi çabalarını önemli gören içten denetimlilerin hayatlarını daha iyiye götürmek ve kişisel gelişimlerini sağlamak için çalışmaya ve sorumluluk almaya eğilimli oldukları görülmüştür. Buna karşın dıştan denetimlilerin daha çok kaderci bir anlayış içinde hayatlarını sürdürdüklerini söylemek yanlış olmayacaktır (Erkmen ve Çetin, 2007).

Valle ve Frieze (1976) Başarılı olan sporcular başarıyı hem istikrarlı hem içsel olarak görmeye isteklendirilmelidirler. Çünkü sporcunun gurur duymaya gereksinim vardır, sporcu başarısını tekrar edeceğini hissetmelidir. Tekrarlanmış başarısızlığı yaşayan sporcular istikrarsız ve içsel denetimi seçmeye isteklendirilmelidirler. Bu durum

sporcuya başarısızlığın tekrarlanmayacağını gösterebilecektir. Başarısızlık için sürekli olarak dışsal- denetimi desteklemek akıllıca değildir.

İçten denetim odağına sahip bireyler, yaşamlarını etkileyen olayları belirleme konusunda kendilerine büyük iş düştüğünü, pekiştirmenin kendi davranışlarına bağlı olduğunu bilerek buna uygun davranış ortaya koyarlar (Derin, 2006; Şengüder, 2006).

Denetim odağının kalıtsal olmadığı, bu özelliklerin daha sonraki yıllarda kazanılmış olduğu kesindir. Bireylerin, kendilerini gerçekleştirme sürecinde daha başarılı bir benlik geliştirebilmeleri için içsellik yönünde geliştirilmeleri gerekmektedir (Dönmez, 1994; Şar, 1997). Bu gerçekleşirse bireyler hayatlarında daha başarılı olacaklardır. Bireylerin başarılarını artırmak için, denetim odağı inancını içten dışa doğru değiştirmek gerekir (Dönmez,1994).

İçten ya da dıştan denetimlilik, kesin sınırlarla belirlenebilecek kişilik özellikleri değildir. Bu durumda bireyden bireye, derece derece ve farklı alanlarda ortaya çıkan, süreklilik gösteren bir kişilik özelliğidir (Efilti, 2006; Yaşar, 2006; Dönmez, 1985). Bu nedenle, denetim odağına ilişkin olarak kişileri değişmez olarak nitelemek ve iki sınıfa ayırmak, bu değişkenlerin gözden kaçırılmasına ve çok yüzeysel bir ayırım yapılmasına neden olabilir (Dönmez, 1985).

Bireysel algılama, bir olayı olumlu ya da olumsuzluk yönünde etkiler. Rotter bu algılamayı içsel pekiştireç olarak adlandır ve bireyin çevresinin ya da içinde bulunduğu kültürün değer verdiği olay olarak adlandırır. İçsel ve dışsal pekiştireçler bir uyum içinde olabileceği gibi, aynı zamanda birbiriyle de çelişki içinde bulunabilir (Akt: Şengüder, 2006).

İçten ve dıştan denetimli olmanın insanların kendi geleceklerine yön vermelerini, kendi geleceklerini bir dereceye kadar, kendilerinin belirleyebileceklerine inanıp inanmamalarını ve daha birçok alanda nasıl davranacaklarını etkilediği de görülmüştür (Karadeniz, 2005).

Toplumsal etkiye karşı uyma ve direnme konusunda yapılan araştırmalar, dıştan denetimli kişilerin grubun yanlış yargılarına içten denetimlilerden daha fazla

uydukları, değer yargularının doğruluğuna daha fazla inanma eğiliminde oldukları; içten denetimlilerin ise, başkalarından gelen baskılara daha az eğilim gösterdikleri, kendi yargularına daha fazla güvendikleri, dışsal denetimli kişilerin içsel denetimlilere göre, şansla belirlenmiş koşulları, yetenekle belirlenmiş koşullardan daha fazla önemsedikleri araştırmacılar tarafından saptanmıştır (Efilti, 2006).

1.2 Problem Cümlesi

Aksaray ilinde 15- 18 yaş arası okul spor yarışmalarına katılan öğrencilerin, denetim odağının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Bu amaçla, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.3 Alt Problemler

1. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları cinsiyetlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları spor branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları aile gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
4. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
5. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
6. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile yaş arasında bir ilişki var mıdır?
7. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile sınıf düzeyi arasında ilişki var mıdır?
8. 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı ile spor yaptığı yıl arasında ilişki var mıdır?

1.4 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, denetim odağını 15-18 yaş arası sporcu öğrencilerde farklı değişkenlere göre etkisini ortaya koymaktadır.

1.5 Araştırma Önemi

Araştırma sonuçları, denetim odağı algısının kişilerin bazı davranışsal seçeneklerden hangilerini yeğleyecekleri üzerinde önemli rol oynadığına işaret etmektedir. İçten denetimlilerle spor karşılaşmaları esnasında, sorumlu davranış, girişimcilik, çalışkanlık ve benzeri özellikler arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğu ve içten denetimlilerin yaşamla başa çıkmada daha başarılı olabileceklerini göstermektedir. Spor psikolojisi ve motivasyon açısından bakıldığında, sporcuların kendilerini gerçekleştirmeleri ve denetim odaklarının dıştan içe doğru değiştirebilmeleri için denetim odakları hakkında ve iç-dış denetim odağını hazırlayan sebepler hakkında geniş bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

Bunların yanında sporcuların bazı kişilik özelliklerinin de bilinmesi; ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda sporcuların yönlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca takım veya bireysel sporlarda psikolojik danışma hizmetlerinde sporcuların problemlerini çözebilmelerinde onlara yardım edebilmek için sporcuların bazı kişilik özelliklerinin bilinmesi de önemlidir. Bu yönüyle yapılan bu araştırma, spor psikolojisinde rehberlik faaliyetlerine ışık tutacaktır.

Türkiye’de denetim odağı üzerine araştırmalar yapılmasına rağmen ortaöğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin denetim odağının etkisini ortaya koyacak bir çalışma, günümüze kadar yapılmamıştır. Böyle bir araştırmanın yapılması, yukarıdaki alanlarla ilgili araştırma eksikliklerinin giderilmesine katkıda bulunacağı gibi, bu gibi kavramların farklı kültürde incelenmesini ve diğer kültürlerle karşılaştırılmasını da mümkün kılacaktır.

1.6 Sayıtlar

1-Uygulanan anketlerin konu hakkındaki bilgileri ortaya çıkarabilecek yeterliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

2-Araştırma grubu için seçilen örneklem grubunun evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

3-Araştırmada öğrencilerin verdikleri bilgilerin doğru ve samimi oldukları varsayılmaktadır.

4-Araştırmanın sonuçlarını, katılımcılardan ve uygulama ortamının kontrol dışı faktörlerin düşük düzeyde de olsa etkileyebileceği varsayılmaktadır.

1.7 Sınırlılıklar

1-Çalışma, 2010-2011 öğretim yılı içinde Aksaray ilinde okullar arası basketbol, futbol, voleybol, satranç, masa tenisi, hentbol, güreş, badminton, dövüş sporları ve atletizm branşlarında müsabakaya katılan 15-18 yaş arası öğrencilerle sınırlıdır.

2-Araştırmada incelenen ‘Denetim Odağı’ özelliği, Rotter Denetim Odağı Ölçeğinin(RİDKOÖ) ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3- Araştırmanın demografik bilgileri öğrenci bilgi formu; cinsiyet, okuduğu okul ismi, okuduğu sınıf, yapmış olduğu spor dalı, aile maddi gelir düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kaç yıldır spor yaptığı ile sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

1.8.1 Denetim odağı

Şar (1997) ve Dönmez (1983) yapmış oldukları çalışmalarda, denetim odağını ödül veya cezayı denetleyen güçlerin, bireyin içinde veya dışında odaklanması olarak tanımlamışlardır.

Aslan, (2008); Akbulut, (2006) ve Dağ, (1992)’de yapmış oldukları çalışmalarda denetim odağını; kendilerini etkileyen olayların daha çok kendi denetimlerinde olduklarını algılamaları veya kendilerinin dışındaki güçlerin (kader, şans, talih gibi) denetiminde olduğuna algılamaları olarak tanımlamışlardır.

1.8.2 Dış denetim odağı

Birey pekiştireci; kendine ait bazı davranışları izleyen, ancak davranışlarının sonucu olmayan bir şey olarak algılsa o zaman pekiştirecin şans, kader gibi güçlerin, diğer insanların denetiminde olduğuna inanır. Bu tür inanca dıştan denetimli olma denir.

1.8.3 İç denetim odağı

Eğer birey, olayın kendi davranışlarının sonucu veya kendinin görelisi olarak özelliklerine dayalı olarak algılsa o zaman içten denetimli olarak adlandırılır (Şar, 1997; Hasırcı, 2000).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇALIŞMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMA

Bu bölümde denetim odağının daha net bir şekilde anlaşılabilmesi için iç ve dış denetim odaklı bireylerin özelliklerinden, denetim odağına etkileyen faktörlerden ve denetim odağı ile spor ilişkisini ortaya koyan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Denetim Odağına Göre İçten Denetimli ve Dıştan Denetimli Bireylerin Özellikleri

İçten denetimlilik, bireyin karşılaştığı olayları ve olayların sonuçlarını denetlemenin kendi elinde olduğuna inanmasıdır. Dıştan denetimlilik ise, bireyin karşılaştığı olaylar ve olayların sonuçlarını kendi dışındaki güçlerde (tanrı, şans, kader) aramasıdır. Böylece dıştan inançlılar, olayların sonuçlarını denetlemenin ve değiştirmenin kendi ellerinde olmadıklarına inanırlar (Köksal, 1991).

İçten denetimli bireylerin diğerleriyle karşılaştırıldığında olumlu etkilere daha fazla direnen, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasına güçlü bir tepki gösteren kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler olduklarını ortaya koymaktadır. Yine araştırmalar dıştan denetimli bireylerin hem kendilerine hem başkalarına daha az güvenen, kendini tanımada yetersiz, toplumsal kabul ihtiyaçları az olan, saldırgan ve daha çok savunma mekanizmaları kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir (Yeşilyaprak, 1990).

İçten denetimli bireyler, yaşadıkları olayların sonuçlarını kendi çaba ve yeteneklerine bağladıkları için bu olayları kontrol edebildiklerini dolayısıyla, bu olayların sonuçlarını değiştirebilme gücünün de kendi ellerinde olduğunu düşünürler. Dıştan denetimli bireyler ise, yaşadıkları başarı ve başarısızlıkları kendi dışlarındaki şans, kader gibi güçlerde arar ve olayların sonuçlarını değiştirmenin kendi ellerinde olmadığını düşünürler (Manger, Eikeland ve Asbjornsen, 2002).

İçsel denetimlilerin dışsal denetimlilerle karşılaştırıldığında daha başarılı, entelektüel, toplumsal olaylarda daha aktif, daha girişimci, oldukları ve bağımsız bir kişilik yapısı gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Dıştan denetimlilerin ise çevre üzerinde

kontrolünün olmadığına inandıkları ve olayları denetleyemediklerini düşündüklerinden dolayı kaygılı, pasif, kuşkucu ve dogmatik oldukları görülmüştür (Yaşar, 2008).

Sonuçlar içten denetimli kişilerin genel olarak dıştan denetimli olanlara göre daha avantajlı olduğunu göstermektedir. İçten denetimli kişiler, kendi hedeflerine ulaşmada daha kararlı iken, dıştan denetimli olanlar dış faktörlerin etkisine fazla girerek motivasyonlarını kaybetmektedirler (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

İçten denetimli kişilerin, kendi güçlerine inanan ve hayatlarında daha çok doyumlu kimseler oldukları izlenimini verdikleri halde, dıştan denetimli kişilerin kaderini koşullara bağlayan ve daha çok güdümlü kişilik özellikleri sergiledikleri anlaşılmaktadır (Efilti, 2006).

İç denetim odaklı insanlar, pekiştirmenin kendi davranışlarına bağlı olduğunu düşünerek kendi yaşamlarından sorumlu olduklarını düşünürler ve buna uygun davranış ortaya koyarlar. Dış denetimli insanlar ise pekiştirmenin dışsal güçlere bağlı olduğunu düşünerek sahip oldukları yetenekleri ve davranışlarıyla çok az şeyi iyileştirmek için ya hiç çaba göstermezler ya da çok az gayret gösterirler (Yeşilyaprak, 2005).

İç denetim odağının ve dış denetim odağının ayrı ayrı özelliklerine baktığımız zaman şunları söyleyebiliriz.

2.1.1 İçten denetimli bireylerin özellikleri

İçten denetimliler, entelektüeldirler ve akademik etkinliklere daha fazla zaman ayırırlar. Okul başarıları daha yüksektir, özellikle yarışma ortamlarında daha üstün başarı gösterirler. Olumsuz etkinliklere daha fazla direnç gösterirler, kişisel özgürlüklerinin sınırlandırmalarına daha güçlü tepki gösterirler. Dolayısıyla kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algırlar. Olumlu kendilik kavramına sahiptirler, atılgan ve girişimci kişilerdir, daha uyumlu davranış gösterirler, sağlıklı duygusal bir yaşamları vardır. Savunma mekanizmalarını daha az kullanırlar, daha objektif olurlar, çevreyle daha iyi baş etme davranışı gösterirler, daha etkili iletişim kurarlar ve iletişim ortamında aktiflerdir, zamanı daha iyi kullanırlar ve engellemeler karşısında daha yapıcı tepkiler ortaya koyarlar (Çakar, 1997, s:21) (akt. Karadeniz, 2005).

İçten denetimli kişiler, yapmak istedikleri davranış için gerekli gücü kendilerinde gördüklerine ve çevrelerinin kendi kontrolleri altında olduğunu, yaşamlarını istedikleri gibi yönlendirebileceklerine inanırlar (Yaşar, 2006).

İçten denetimliler daha uyumludur, sosyal yetenekleri gelişmiştir. Kişiler arası ilişkilerde rahat ve başarılıdırlar, daha iyi iletişim kurarlar (Yaşar, 2006; Şengüder, 2006).

İçten denetimliler olayı davranışlarının doğrudan sonucu ya da kendisinin kalıcı özellikleri olarak algırlar (Nowicki, Cooley 1990), birisinin kendisini etkilemesine izin vermezler. Hatta bazen etki girişimin tam tersine yapabilirler (Yaşar, 2006; Şengüder, 2006; Derin, 2006; Efiltili,2006).

İçten kontrollüler, savunma mekanizmalarını daha az kullanırlar. Olayları değerlendirirken kendi yetenek ve özelliklerine daha fazla yer verirler. Olumlu pekiştireç almakta, kendileri ve çevresiyle daha barışık bir ruh hali sergilemektedirler (Yaşar,2006; Derin,2006).

Ozolins ve Stenstrom'un (2003) araştırma sonuçlarına göre içten denetimli bireylerin şansa daha az inandıkları ve diğer yandan kendilerini de daha sağlıklı hissettikleri ortaya çıkmıştır.

İçten kontrollüler, kendilerine yakın hedeflerden daha uzak hedefler koyarlar. Amaçlarına ulaşmada daha etkilidirler. Kolay motive olurlar, çünkü kazanımların kendi davranışlarının bir sonucu olduğuna inanırlar (Şengüder, 2006; Yaşar, 2006).

2.1.1 Dıştan denetimli bireylerin özellikleri

Dıştan denetimliler, daha düşük beklenti düzeyine sahiptirler, debresif özellikler taşırlar ve bu debresif özellikleri artan yönde hareketlilik gösterir, kendilerini dış güçlerin esiri, kurbanı olarak görürler, başarılı olduklarında, başarısız oldukları zamana göre daha çok kaygı yaşarlar, çevre üzerinde kontrollerinin olmadığına inanırlar, olayları kontrol altına alamayacakları veya olayların sonuçları üzerinde etkili olmayacakları inancı içindedirler, dıştan daha çok kaygılıdırlar, daha çok kuşkucudurlar, daha çok dogmatiklerdir, hem kendilerine hem başkalarına daha az güvenirler,

kendilerini tanımada yetersizdirler., daha çok saldırgandırlar, daha çok savunma mekanizmalarını kullanırlar(Çakar, 1997, s:21) (akt. Karadeniz, 2005).

Dış denetimlilerin kendileri ile kimlik kargaşaları vardır. Kendini tanımada yetersizdirler ve beklenti düzeyleri daha düşüktür. Performans düşüklüğünün sebeplerini kendi dışındaki başka nedenlere dayandırırılar. Kendilerine daha az önem verildiği düşüncesinde olduklarından zor memnun olurlar (Şengüder, 2006; Yaşar, 2006).

Dıştan denetim odağına sahip bireylerin uyumsuzluk gösterme olasılığı, içsel kontrol odağına sahip bireylere göre daha fazladır. Dıştan denetimli çocuk, sosyal olarak daha az popülerdir. Daha az inandırıcıdır, kişisel ilişkilerinde iknadan çok güce inanmaktadır. Daha az karmaşık işlerle uğraşırlar ve daha zor motive olurlar (Şengüder, 2006).

Dıştan denetimliler, çevrelerinde oluşan olayların gidişatını etkilemede yeteneklerinin olmadığını ve yaşamlarının kendi dışındaki güçlerden etkilendiğini belirtmekte, kendilerinin bu konuda herhangi bir şey yapamayacağına ve hayatları ile ilgili sorumluluk alma konusunda çabalarının faydasız olduğuna inanmaktadırlar. Dıştan denetimliler, içten denetimlilere göre işleri kendi akışına bırakmakta, hayat onları hangi yöne götürürse o yöne gitmekte ve dış güçlerin kendilerini etkileme düzeylerinin en aza indirmeye çalışmaktadırlar. Dış denetimliler, kendilerini dış güçlerin kurbanı olarak görürler (Şengüder, 2006; Yaşar, 2006).

Yapılan araştırmalar dıştan denetimli bireylerin içten denetimlilere göre kaygının ve başkalarını güçlü görme eğiliminin daha yüksek olduğu göstermektedir (Frazier ve Waid, 1999;). Çeşitli konularda yeteneklerini daha az ortaya koyma eğiliminde oldukları, çaresizlik duygularını daha fazla yaşadıklarını, başarı beklentilerinin daha düşük olduğunu göstermektedir (Davies, 1982).

Dıştan denetimli bireyler, olayların neden ve sonuçlarını (ödül ve cezaları) kendi dışlarındaki etkenlere bağlayan bireylerdir. İçten denetimli bireyler olayların nedenlerini ve sonuçlarını kendi davranışlarına bağlı olarak algılamaktadırlar (Sungur, 1992).

2.2 Denetim Odağını Etkileyen Faktörler

Çocukların etkili denetim becerileri göstermedeki başarı ve başarısızlıkları, ilk sosyalleşme yeri olan aile bağlantılarıdır. Özellikle sorumluluk kazanmasında, aile içinde çocuğa karşı takınılan tavrın, aile içi etkileşim ve özellikle ailedeki disiplin anlayışının özel bir rolü vardır (Karadeniz, 2005; Aslan, 2008). Gençlerin içsel ya da dışsal denetimli oluşları ile çocukluk dönemlerine ilişkin aldıkları anne ve baba davranışları arasındaki önemli bir ilişki olduğu anlaşılmıştır (Yeşilyaprak 1990; Aslan, 2008).

Denetim odağı, kişinin olayları yönlendirme odağı biçiminde açıklanabilir. Birçok kişilik özelliği gibi denetim odağının temelleri de çocukluk yıllarında atılmaktadır. Çocuğun günlük olaylardaki davranışları sonucu anne-baba ve öğretmeni gibi yakın çevresindeki kişilerden aldığı ödül ve cezalarla denetim odağı eğilimi belirlenmektedir (Erkmen ve Çetin 2007).

İçten denetim yönlü ailelerin, çevreleri üzerinde yeterli denetime sahip oldukları ve çocuklarının yaşantılarının her alanında olumlu bir etkiye sahip oldukları görülmüştür. Buna karşılık dıştan denetimle yönlendirilen anne-baba, çocuğun gelişimi üzerinde bir etkiye sahip oldukları görülmüştür (Aslan, 2008).

Diğer kişilik özelliklerinde olduğu gibi denetim odağının temelleri de ailede atıldığı için ailelere psikolojik açıdan sağlıklı çocuklar yetiştirmeleri konusunda eğitim hizmetlerinin sağlanmasının da büyük yarar olduğu vurgulanmaktadır (Yanılmaz, 1999).

Çocukların denetim odağı, büyük ölçüde aile ortamı içinde şekillenmektedir. Çünkü aile, en çok etkileşimde bulunulan kişileri içermektedir ve çocuk anne-babayı model almakta, onlarla özdeşleşmektedir. Çocuğun bu öğrenme süreci içinde sevgiye, güvene yani çevresindekilere inanmaya, bağımsızlığa ihtiyacı vardır. Kendi başına yapabileceği işleri yapmasına fırsatlar verilmelidir (Alisinanoğlu, 2003).

Denetim odağının oluşmasını, içsel ya da dışsal olmasını etkileyen ve şimdiye kadar araştırılan konuların içinde cinsiyet, yaş, sosyo ekonomik düzey, anne babaların eğitim düzeyi önceliklidir (Yaşar, 2006).

Anne-babanın tutumu, değer, ilgi ve inançlarını ifade biçimi yanında bakım ve eğitim davranışları, çocuğun gelecekteki davranışları üzerine etkili olur. Bu nedenle aile anne-baba boyutu, çocuğun denetim odağını belirleyen değişkenlerin en önemlisidir diyebiliriz (Karadeniz, 2005).

Çocuklar üzerinde yapılan diğer bir çalışmada ise, denetim odakları puan ortalamalarında, cinsiyet, anne öğrenim düzeyi ve koruyucu anne tutumunun önemli bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır (Alisinanoğlu, 2003).

Denetim odağı ile ilgili çalışmaların; genellikle psikoloji, eğitim, sağlık, spor gibi disiplin alanlarında akademik başarı, öğrenci ve öğretmen merkezli eğitim üzerine yapıldığı görülmektedir (Dilmaç, 2008).

Denetim odağını etkileyen faktörlerle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında aile ortamının, anne- babanın eğitim durumunun, sosyo ekonomik düzeyin, okul ortamının, cinsiyetin ve yaşın önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir.

2.3 Denetim Odağı ve Spor

Sporcular, farklı durumlarda farklı yüklemelerde bulunabilirler. Aynı durumda kazanan, kaybeden ya da berabere kalanın yapacağı yorumlar birbirine benzemez. Yaşantı açısından bakıldığında durumun açıklanması bu şekilde yapılırken, kişileri aynı durumda farklı davranmaya iten sebepler daha karmaşık bir yapı arz etmektedir. Kişinin sahip olduğu ve yüklenmemelerin ortaya çıkışı ile ilgili olan kişilik özelliğine de denetim odağı adı verilir (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

Weiner, (1972) Eğer bir güreşçi yenildikten ya da bir futbolcu takımı kaybettikten sonra yenilme veya maçı kaybetme nedenin şansa bağladığını söylerse gerçekte söylemek istediği, nedenini dışsal ve istikrarsız olduğu bir daha karşılaştıklarında yenebileceklerdir. Yenilginin yetenek eksikliğinden kaynaklandığını söylerse, gerçekten nedenin içsel olduğu, değişmeyeceğini, ikinci kez karşılaştıklarında da yenileceğini söylemektedir.

İç denetim odağının kişide meydana getirdiği motive edici etki, başarılı sonuçlar aldığı takdirde istenen yönde olmaktadır. Başarısızlık durumunda motivasyonu

düşürücü ve beklentileri azaltıcı etki yapmaktadır. Dış denetim odağına sahip olma ise, motivasyonda önemli bir değişmeye yol açmamaktadır. Bu iç denetiminin avantaj olduğunu göstermektedir (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

Tabak ve Akköse (2006)'in yapmış olduğu çalışmada ise spor yapan öğrencilerle yapmayan öğrenciler arasında denetim odağı algılaması açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamasına karşın, spor yapan öğrencilerin iç denetim odağı algılamalarının, spor yapmayan öğrencilerin ise dış denetim odağı algılamalarının –az da olsa– yüksek olduğu görülmektedir.

Bir sporcunun başarısızlığını yeteneğindeki eksikliğe, o andaki formsuzluğuna veya kondisyondaki bir yetersizliğe bağlaması hallerinden her biri, farklı bir motivasyona yol açar. İlk durum motivasyonda bir zayıflamaya neden olur, çünkü yetenek eksikliğine karşı yapılacak bir şey yoktur. Formsuzluk durumunda motivasyon değişikliği görülmez, anlık formsuzluklar şanssızlık olarak görülür ve kendiliğinden geçer. Kondisyondaki eksiklik ise motivasyon artışına yol açar, çünkü kondisyon yetersizliğini daha fazla ve sürekli bir gayretle gidermek mümkündür. Yarışma öncesinde, bayan sporcuların erkeklere göre şahsi yeteneklerine daha az güvendikleri ve yarışma sonucunu dış faktörlere daha çok bağladıkları görülmüştür (İkizler ve Karagözoğlu, 1997).

2.4 İlgili Araştırmalar

Alisınanoğlu (2003), “Çocukların Kontrol Odağı İle Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(Çocukların Kontrol Odağı İle Anne Tutumları)” adlı çalışması çocukların denetim odağında sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba öğrenim düzeyi gibi değişkenlerin farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek ve çocukların denetim odağı ile anne tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma Ankara ilinde yaşayan 10 yaşındaki 160 çocukla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların denetim odağı puan ortalamalarında, cinsiyet, anne öğrenim düzeyi ve koruyucu anne tutumunun önemli bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Ancak babanın öğrenim düzeyinin, kardeş sayısı, doğum sırası ve sosyo-ekonomik düzeyin, çocukların denetim odağı üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını tespit etmiştir.

Karadeniz (2005), “Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencileri ve Velilerin Kaygı Düzeyleri, Baş Etme Yolları ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişki” adlı araştırmasında, kaygı düzeyi, başa çıkma tarzı ve denetim odağı türü ile öğrenci ve anne-babalarına ait çeşitli kişisel bilgilerinin(cinsiyet, okuduğu alan, dershaneye gitme durumu, üniversite sınavını kazanamama halindeki planı/ mesleği, gelir düzeyi, eğitim durumu) arasındaki farklılığına bakılmıştır. 156 öğrenci ve 156 anne-baba olmak üzere 312 kişi ile çalışılmıştır. Öğrenci ve anne-babaların sorunla baş etmede, en fazla “atılgan davranış gösterme” ikinci sırada “sosyal destek arama” davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ve bu öğrencilerin anne-babalarının, en düşük oranda da “dolaylı yolları kullanma” davranışını gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun dış kontrol odaklı olduğu tespit edilirken, anne ve babaların büyük çoğunluğunun iç kontrol odaklı oldukları belirlenmiştir. Karadeniz’in yaptığı çalışmada öğrencilerin 22 tanesi (% 14,1) iç denetimlidir ve bunlardan 11’i bayan 11’i erkektir. Öğrencilerin 37’si ise dış denetim odaklı bulunmuştur. Bunlardan da 28’i bayan, 9’u erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Efiliti (2006), “Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık, Kontrol Odağı, ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmasında orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, saldırganlık, denetim odağı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Denek grubu Konya ilinde öğrenim gören, her sınıf düzeyindeki 246 bayan, 334 erkek olmak üzere toplam 580 öğrenciden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin saldırganlık puanları, bayan öğrencilerin saldırganlık puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Lise 2’inci sınıfta okuyan öğrencilerin lise 1’inci ve lise 3’üncü sınıfta okuyan öğrencilere göre saldırganlık puanları düşük bulunmuştur. Ticaret lisesi ve genel lise öğrencilerinin saldırganlık puan ortalamaların diğer lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarından yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin saldırganlık puanları ile denetim odağı puanları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin denetim puanları ile kişilik özellikleri puanları arasında anlamlı ve ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ancak sosyal uyum alt boyutlarından, aile ilişkileri ve sosyal ilişkiler puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir. Öğrencilerin saldırganlık puanları kişilik puanları arasında anlamlı ve ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak kişilik özellikleri ölçeğinin sosyal uyum alt boyutlarından, sosyal ilişkiler puanı ile saldırganlık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Şengüder (2006), “Lise 1-3. Sınıf Öğrencilerinde Kontrol Odağı ile Ruhsal Sorunlar Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi ve Akademik Başarı ile Kıyaslanması” adlı araştırması 2004-2005 öğretim yılında İzmir ilindeki 369 lise 1 ve lise 3 ‘üçüncü sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Lise 1 ve lise 3’üncü sınıf düzeyinde öğrenim gören ergenlerin denetim odakları ile ruhsal sorunları arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Ergenlerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri, anne –babanın çalışma durumları ve eğitim düzeyleri, kardeşlerin eğitim düzeyleri, kardeş sayısı ve doğum sırası, ailenin gelir durumu, ergenlerin sorunlarını paylaşma davranışları gibi bazı değişkenlere göre denetim odağı ve ruhsal sorunlar arasındaki ilişki karşılaştırılmıştır. Denetim odağı ile ruhsal sorunlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu, akademik başarı ile ruhsal sorunlar arasında anlamlı alt ölçekler bazında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-demografik özelliklere göre ergenlerin denetim odağı ile ruhsal sorunları ve akademik başarıları arasında istatistiksel bir başarı olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Yaşar (2006), “Farklı Liselerde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yaş Grubundaki Öğrencilerin Kontrol Odağı Düzeyleri ile Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması” adlı çalışmada öğrencilerin, başarıma, sebat, düzen, duyguları anlama, bağımsızlık, saldırganlık, oto kontrol, özgüven, kişilik uyum, yaratıcılık ve liderlik kişilik özelliklerinin, öğrencilerin okuduğu okula göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 165 bayan, 198 erkek olmak üzere 363 kişi katılmıştır. Genel lise öğrencilerinin denetim odağı puanları; başarıma, başatlık, özgüven ve yaratıcılık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerin denetim odağı puanları ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin devam ettikleri okul ve bir kişilik özelliği olarak yaratıcılık arasında Endüstri Meslek Lisesi lehine farklılık bulunmuştur. Genel lise ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin denetim odağı puanları ile cinsiyet, okul türü, öğrencilerin okudukları bölüm, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi ve algılanan ebeveyn tutumları değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Derin (2006), “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Kontrol Odağı Düzeyleri İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki (İzmir İl Örnekleme)” adlı çalışmada öğrencilerin bazı bireysel özellikleri ile ailelerine ilişkin değişkenlere göre problem çözme becerileri, denetim odağı düzeyleri ve akademik başarıları arasında

anlamli farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. 231 erkek ve 203 bayan toplam 434 öğrenciyle Problem Çözme Envanteri(P.P. Heppner ve C.H. Peterson 1982), Nowicki-Strickland denetim odağı ölçeği (S. Nowicki ve B.A. Strickland 1973) uygulanmıştır. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri ile denetim odağı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamli bir ilişki ve problem çözme becerileri ve denetim odağı düzeyleri ile akademik başarıları arasında negatif yönde anlamli bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul ile denetim odağı düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamli bir farklılık olduğu görülmüştür. Ancak; öğrenim gördükleri okul ve problem çözme becerileri arasında anlamli bir farklılık görülmemiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile problem çözme becerileri ve akademik başarıları arasında anlamli bir farklılık belirlenmiştir. Ancak; denetim odağı ve cinsiyet arasında anlamli bir farklılık belirlenmemiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile denetim odağı düzeyleri ve akademik başarı arasında anlamli bir farklılık belirlenmiştir. Ancak; öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında anlamli bir farklılık belirlenmemiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile akademik başarı düzeyleri arasında anlamli bir farklılık görülmüştür. Ancak; öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile problem çözme becerileri ve denetim odağı düzeyleri arasında anlamli bir farklılık görülmemiştir.

Şar (1997), yaptığı çalışmaya Niğde ilinde farklı ortaöğretim kurumlarında okuyan 82 bayan 192 erkek öğrenci olmak üzere 274 öğrenci katılmıştır. Meslek liseleri arasında denetim odağı farkına bakmış, Sağlık meslek lisesi, kız meslek lisesi ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin dıştan denetimli özelliğe sahip oldukları, İmam hatip lisesi öğrencilerinin daha içten denetimli olduğu görülmüştür. Normal öğretim yapan lise öğrencileri iç denetim odağı özelliğine, meslek lisesi öğrencileri ise dış denetim odağı özelliğine sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyetler arasında denetim odağı puan ortalamalarında önemli bir fark olmadığını bulmuştur.

Kuzgun (1972), yapmış olduğu araştırmada iç denetime sahip bireylerin dış çevreye mümkün olduğu kadar az bağımlı, kendine yetebilen ve kendini gerçekleştirmeye yönelik, duygularından haberdar olan ve kabul edebilen benliğe saygı duyan ve uzlaştırıcı bir görüş sahibi olduklarını bulmuştur.

Martin ve arkadaşları (2005) yaptıkları araştırmada, denetim odağının insan ilişkilerinde ve sosyal beceriler üzerinde etkili olduğunu, dıştan denetimli bireylerin insan ilişkilerinde daha yetersiz ve sosyal becerilerinin de daha zayıf olduğunu saptamışlardır.

Korkut (1986), denetim odađı ile ilgili arařtırmasında, bařarı dűzeyi yüksek olan ođrencilerin, bařarı dűzeyi dűřük olan ođrencilerden daha içten denetimli oldukları, ođrencilerin yařlarının artmasıyla birlikte dıřtan içe dođru bir deđiřmenin olduđu, erkek ođrencilerin kız ođrencilere oranla daha içten oldukları, ailesinin eđitim dűzeyi yüksek olan ođrencilerin denetim odaklarının dűřük olanlara gűre daha içten oldukları sonucuna varmıřtır.

Dađ (1991), RIDKOÖ'nűn geçerlik ve gűvenirlikle ilgili çalıřmasında kızların erkeklere oranla daha dıř kontrol odađı inancına sahip olduklarını savunmuřtur.

Özyűrek (1992), denetim odağını etkilemeye yűnelik deneysel çalışmasında, bireylerin denetim odaklarının psikolojik danışma yardımıyla dıştan içe doğru bir değişmenin olabileceğini ortaya koymuştur.

Kűksal (1991), űniversite ođrencileri arasında yapmıř olduđu çalıřmaya 196 ođrenci katılmıř olup bunlardan % 65,2'inin içten denetimli olduđu ve % 34,8'inin dıřtan denetimli olduđu saptanmıřtır.

Candangil ve Ceyhan (2006), yapmıř olduđu çalıřmada içten denetimli lise ođrencilerinin karar vermede stres dűzeyleri dıřtan denetimli lise ođrencilerinden anlamlı dűzeyde daha dűřük bulunmuřtur. Ayrıca, cinsiyet ve fiziki gűrűnűmlerini algılama biçimleri açısından, karar vermede űz-saygı ve karar vermede stres dűzeylerinin temel etkisinin űnemli bir biçimde farklılık gűsterdiđi, ancak etkileřimlerinin űnemli olmadıđı ortaya çıkmıřtır.

Rotter (1966)'e gűre denetim odağını kişinin belli bir davranışını belli bir pekiştiricinin izleyeceğine dair ortaya çıkmış bir beklentinin kuvvetlenmesi sonucunda oluşmaktadır. Birey, kendi yaptđı bir davranışın olumlu ya da olumsuz pekiştirici ile sonuçlandığını algıladığında, o pekiştiricinin bu davranışı gelecekte de izleyeceğine

ilişkin bir beklenti oluşturacaktır. Birey gelişim süreci boyunca her alanda yaşadığı bu pekiştirici algısı yaşantılarının sonucunda genellenmiş bir pekiştirici beklentisi oluşturabilmektedir. Bu oluşuma bağlı olarak birey, pekiştiricilerin ya kendi ya da kendi dışındaki güçlerin veya şans ya da kaderin kontrolünde olduğuna dair genel bir beklentiyi (inancı) benimseyebilmektedir. Birinci durumda bireyin 'iç' kontrol odağına, ikinci durumda ise 'dış' kontrol odağına inandığı kavramsallaştırılmıştır. Ancak, gelişim süreci boyunca pekiştirme yaşantılarının doğası gereği belirgin bir kutuplaşma oluşmaması ve bu boyutun ortalarında yer alma da olasıdır (Akt. Dağ, 2002).

McDonald ve Gorsuch (2004), yaptığı araştırma içinde, yaşam boyunca ortaya çıkan her türlü olumlu ya da olumsuz yaşantı üzerine, bireyin kendinin ya da kendisi dışındaki güçlerin etkili olduğuna ilişkin bireysel inancını ifade etmektedir. İçten denetim, yaşantılar üzerinde kişisel kontrolün bulunabildiğini ifade ederken, dıştan denetim ise birey dışındaki örneğin; şans, başka insanlar, tanrı, kader gibi değişkenlerin yaşantılar üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. İçten denetimli bireylerde, yaşantıların sonuçlarında kendi davranışlarının etkili olduğu inancı ve beklentisi egemen durumdadır (Akt; Sardoğan ve ark. 2006).

Çivitçi (2007)'nin üç ilköğretim okulunun 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 348 öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmada, denetim odağı aile ilişkileri, akran ilişkileri, batıl inanç ve kader boyutlarında rahatlık talebi; aile ilişkileri ve kader boyutlarında başarı talebi dıştan denetimli olan ergenlerde içten denetimli olanlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Denetim odağı boyutlarında genellikle erkeklerde başarı talebi ve rahatlık talebinin kızlardan daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmalar denetim odağı algısının kişilerin bazı davranışsal seçeneklerden hangilerini yeğleyecekleri üzerinde önemli rol oynadığını işaret etmektedir. İçten denetimlilerle toplumun bireylerden beklediği, sorumlu davranış, girişimcilik, çalışkanlık ve benzeri özellikler arasında olumlu bir ilişkinin bulunduğunu ve içten denetimlilerin yaşamla başa çıkmada daha başarılı olabileceklerini göstermektedir.

Bu çalışmada, sporcuların başarıya ulaşmada denetim odaklarının öneminin yüksek olduğunun ve kişinin spor müsabakalarında başarıya ulaşmak için kendiyi

barışık olması gerektiği düşünölmüş, başarıyı elde edebilmek için sporcuların olumlu yönde geliştirilmesi ve kendilerini denetleyebilecek duruma getirilmesi amaçlanmıştır.

BÖLÜM 3

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Aksaray ilinde 2010-2011 eğitim öğretim yılında ortaöğretim kurumları arasında yapılan spor müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarını tespit etmek için hazırlanmış betimsel ve kıyaslamalı bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Aksaray ili 2010-2011 eğitim öğretim yılı içinde orta öğretim kurumlarında okullar arası basketbol, futbol, voleybol, satranç, masa tenisi, hentbol, güreş, badminton, dövüş sporları ve atletizm branşlarında müsabakalara katılan ve takımlarında oynayan sporcular oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamına Aksaray ilinde bulunan; Aksaray Anadolu Öğretmen Lisesi, Aksaray Anadolu Lisesi, Aksaray Kız Teknik ve Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Hüseyin Cahit Korkmaz Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Yunus Emre Anadolu Lisesi, Hazım Kulak Anadolu Lisesi, Atatürk Lisesi, Osmangazi Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Aksaray Ticaret ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Şehit Ali Er Anadolu Lisesi, Spor Lisesi, Aksaray Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde okuyan ve okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrenciler katılmıştır. Araştırmaya katılım, gönüllülük ilkesi esas alınarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma çerçevesinde toplam 725 sporcu öğrenciye ulaşılmıştır. Eksik bırakılan ve hatalı doldurulan veri toplama anketleri, araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu nedenle örneklem sayısı 725 olarak netlik kazanmış, araştırma 300 kız ve 425 erkek öğrenci üzerinden yapılmıştır. Araştırma grubuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Araştırma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Özellikler

	F	%	
CİNSİYET	Erkek	425	58,6
	Bayan	300	41,1
SPOR BRANŞLARI	Futbol	232	32,0
	Basketbol	172	23,7
	Hentbol	52	7,2
	Voleybol	171	23,6
	Atletizm	9	1,2
	Masa tenisi	43	5,9
	Badminton	25	3,4
	Satranç	10	1,4
	Güreş	6	0,8
	Dövüş Sporları	5	0,7
	AİLE GELİR DÜZEYİ	500 ₺ ve Altı	112
501 ₺- 1000 ₺ Arası		270	37,2
1001 ₺ - 2000 ₺ Arası		234	32,3
2001 ₺ ve Üzeri		109	15,0
BABA EĞİTİM DÜZEYİ	İlkokul	283	39,0
	Ortaokul	124	17,1
	Lise	156	21,5
	Üniversite	162	22,3
ANNE EĞİTİM DÜZEYİ	İlkokul	423	58,3
	Ortaokul	111	15,3
	Lise	136	18,8
	Üniversite	55	7,5
YAŞ	15 Yaş	296	40,8
	16 Yaş	213	29,4
	17 Yaş	191	25,5
	18 Yaş	37	4,3
SINIF DÜZEYİ	Birinci Sınıf	313	43,2
	İkinci Sınıf	223	30,8
	Üçüncü Sınıf	163	22,5
	Dördüncü Sınıf	26	3,6
SPOR YAPTIĞI YIL	Bir Yıl	155	21,4
	İki Yıl	144	19,9
	Üç Yıl	172	23,7
	Dört Yıl	93	12,8
	Beş Yıl	71	9,8
	Altı Yıl	53	7,3
	Yedi Yıl	16	2,2
	Sekiz Yıl	14	1,9
	Dokuz Yıl	7	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin 425’i (% 58,6) erkek, 300’ü (% 41,1) ise bayan öğrencidir. Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin 232’sinin (% 32) futbol branşından, 172’sinin (% 23,7) basketbol

branşından, 52'sinin (% 7,2) hentbol branşından, 171'inin (% 23,6) voleybol branşından, 9'unun (% 1,2) atletizm branşından, 43'ünün (% 5,9) masa tenisi branşından, 25'inin (% 3,4) badminton branşından, 10'unun (% 1,4) satranç branşından, 6'sının (% 0,8) güreş branşından, 5'inin (% 0,7) de dövüş sporlarından müsabakalara katıldığı görülmektedir.

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin 112'sinin (% 15,4) aile gelir düzeyinin 500 ₺ ve altında olduğu, 270'inin (% 37,2) aile gelir düzeyinin 501 ₺ ile 1000 ₺ arası olduğu, 234'ünün (% 32,3) aile gelir düzeyinin 1001 ₺ ile 2000 ₺ arası olduğu, 109'unun (% 15) aile gelir düzeyinin 2001 ₺ ve üzeri olduğu görülmektedir. Sporcu öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi açısından bakıldığında 283'ünün (% 39,0) ilkokul mezunu, 124'ünün (% 17,1) ortaokul mezunu, 156'sının (% 21,5) lise mezunu, 162'inin (% 22,3) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi açısından incelendiğinde 423'ünün (% 58,3) ilkokul mezunu, 111'inin (% 15,3) ortaokul mezunu, 136'sının (% 18,8) lise mezunu, 55'inin (% 7,5) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin, 296'sının (% 40,8) 15 yaş grubunda, 213'ünü (% 29,4) 16 yaş grubunda, 191'inin (% 25,5) 17 yaş grubunda, 37'sinin de (% 4,3) 18 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Sporcu öğrencilerin 313'ü (% 43,2) birinci sınıf, 223'ünün (% 30,8) ikinci sınıf, 163'ünün (% 22,5) üçüncü sınıf, 26'sının (% 3,6) dördüncü sınıfta okumakta olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin 155'inin (% 21,4) bir yıldır spor yaptığı, 144'ünün (% 19,9) iki yıldır spor yaptığı, 172'sinin (% 23,7) üç yıldır spor yaptığı, 93'ünün (% 12,8) dört yıldır spor yaptığını, 71'inin (% 9,8) beş yıldır spor yaptığı, 53'ünün (% 7,3) altı yıldır spor yaptığı, 16'sının (% 2,2) yedi yıldır spor yaptığı, 14'ünün (% 1,9) sekiz yıldır spor yaptığı, 7'sininde (% 1) dokuz yıldır spor yaptığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, gerekli bilgilere ulaşmak için iki farklı ölçek kullanılmıştır. Öğrencinin kişisel bilgilerin ve aile özelliklerini belirlemek için kişisel bilgi formu ve denetim odağının beklentilerinin içten denetimlilik ve dıştan denetimlilik konumunu

belirlemek için Dağ (1991) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan Rotter Denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) uygulanmıştır.

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Araştırmaya katılan sporcu öğrencilere ait kişisel bilgileri elde edebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Denetim odağını etkileyeceği düşünülen değişkenlerin belirlenmesi için uzman görüşü alınarak hazırlanan ankette cinsiyet, okumuş olduğu sınıf, hangi okulda okuduğu, kaç sendir spor yaptığı, hangi spor branşıyla uğraştığı, ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi ile ilgili sorular öğrencilere yöneltilmiştir.

3.3.2 Rotter denetim odağı ölçeği (RİDKOÖ)

Phares ve James(1957)'nin öncü çalışmalarının ardından Rotter tarafından geliştirilen bu ölçek 29 maddeden oluşmakta ve kişinin iyi ya da kötü, kendisini etkileyen olayları kendi yetenek, özellik ve davranışlarının sonuçları (içsellik) ya da şans, kader, talih ve güçlü başkaları gibi kendisi dışındaki güçlerin işi olarak algılaması (dışsallık) boyutu üzerindeki konumunu saptamayı amaçlayan ve yetişkinler için kendini değerlendirme türü bir envanterdir.

3.3.2.1. Rotter denetim odağı (RİDKOÖ) ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması

Rotter tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmadan birçok araştırmacı tarafından kullanılmıştır. RİDKOÖ' nun Türkçeye çevrilmesi ve bununla ilgili olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Dağ(1991) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma H.Ü ne bağlı çeşitli fakültelerden 190'ı erkek, 342'si bayan olmak üzere toplam 532 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma biri ön çalışma olmak üzere iki aşamada uygulanmış, ön çalışmada güvenilirlik ve geçerlik hesaplamalarına esas oluşturan veriler toplandıktan sonra, esas çalışmada daha büyük gruptan elde edilen veriler faktör analizinde kullanılmıştır. Ölçeğin Dağ tarafından yapılan çevirisinde ikisi psikometri, biri klinik alanında çalışan üç uzman tarafından olgunlaştırılmıştır. Ölçek, Rosenbau'nun Öğrenilmiş Güçlük Ölçeği ve Psikolojik Belirti Listesi (Sc1-9-R9 ile birlikte uygulanmıştır. Uygulamada Öğrenilmiş Güçlük Ölçeği ile RİDKOÖ ölçeği arasında -29

luk bir korelasyon gözlenirken, Belirti Tarama Listesinin GSI puanı ile 21 lik bir korelasyon verdiği gözlenmiştir. Esas araştırmada toplanan verilerin analizi SPSS programıyla yapılmıştır. RİDKOÖ' bu çalışmadaki test- tekrar test güvenilir kat sayısı $r = .83$ tür. Ölçeğin KR- 20 tekniği ile hesaplanan güvenilirlik kat sayısı .68, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise, 70 olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak, RİDKOÖ, Türkçe formunda orijinali gibi, yeterli güvenilirlik kat sayısına sahip, kabul edilir geçerlik göstergeleri bulunan bir ölçektir.

3.4. Verilerin Analizi

Tutum ölçeği anketlerinden elde edilen verilerin frekanslarının, yüzdelerinin belirtildiği ve betimsel istatistiklerin kullanıldığı bilgiler tablolar halinde sunulmuştur. İstatistiksel çözümler yapmak amacıyla SPSS 15.0 paket programı kullanılmış ve araştırmanın alt problemleri doğrultusunda değişkenlere ulaşabilmek için uygun veriler programa girilerek istatistikler elde edilmiştir. 15-18 yaş grubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı farklılıkları ve demografik özelliklerine göre incelenmesi için aritmetik ortalama ve standart sapma; tutumlar arasındaki farklılıkları bulabilmek için ikili karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA), t testi, tukey testi ve iki faktör arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla pearson korelasyon kat sayısı teknikleri uygulanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin olarak 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilere uygulanan ölçekler sonucunda elde edilen bulgular, oluşturulan tablolarla özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: araştırmanın birinci alt problemi; “15-18 Yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşmakta mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	SD	t	p
Erkek	425	10,38	3,325			
Bayan	300	10,65	3,651	723	1,024	,306
Genel Ortalama	725	10,49	3,463			

P<0.05

Tablo 11'e göre 15-18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerden bayanların denetim puan ortalaması erkeklerin denetim puan ortalamasından yüksek olmasına rağmen anlamlı bir fark bulunamamıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın ikinci alt problemi; “15-18 Yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının spor branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Spor Branşlarına Göre Karşılaştırılması

	Branşları	N	\bar{X}	Ss	SD	F	p	Anlamlı Fark
1	Futbol	232	10,55	3,117	9	2,653	,005	1-7
2	Basketbol	172	11,03	3,697	715			2-7
3	Hentbol	52	10,90	3,615	724			3-7
4	Voleybol	171	10,10	3,602				
5	Atletizm	9	11,33	1,581				
6	Masa Tenisi	43	10,00	3,316				
7	Badminton	25	8,24	3,711				
8	Satranç	10	9,50	2,460				
9	Güreş	6	12,83	3,488				
10	Dövüş Sporları	5	11,80	2,387				
	Toplam	725	10,49	3,463				

15-18 yaş grubu ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağının spor branşlarına göre karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı bir farklılıkla karşılaşılmıştır. Ortalamaların en yüksek olarak güreş en düşük olarak badminton bulunmuştur. Anlamlı farklılıkların basketbol- badminton, futbol- badminton, hentbol- badminton arasında olduğu görülmüştür. Varyans kaynağına bakılarak yapılan tukey testi sonucunda farkın futbol, hentbol, voleybol ile badminton arasında olduğu görülmüştür. Badminton oynayan sporcu öğrencilerin; hentbol, basketbol ve futbol oynayan sporcu öğrencilerden daha içten denetimli olduğunu gösterir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın dördüncü alt problemi; “15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının aile gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	SD	F	p
500₺ ve Altı	112	10,23	3,268	3		
501₺-1000₺ Arası	270	10,28	3,389			
1001₺-2000₺ Arası	234	10,53	3,547	721	2,080	,102
2001₺ ve Üzeri	109	11,20	3,604			
Toplam	725	10,49	3,463	724		

Tablo 14'e göre 15- 18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile aile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 11,20 ile aile gelir düzeyi 2001₺ ve üzeri gurubun olduğu, en düşük ortalamanın ise 10,23 ile 500₺ ve altı gurubunun olduğu görülmüştür.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın beşinci alt problemi; “15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	SD	F	p
İlkokul	283	10,33	3,399	3		
Ortaokul	124	10,26	3,211			
Lise	156	10,78	3,470	721	,889	,446
Üniversite	162	10,67	3,747			
Toplam	725	10,49	3,463	724		

Tablo 15'e göre 15- 18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrenciler denetim odağı puanları ile baba eğitim

düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 10,78 ile babası lise mezunu olan gurup, ortalamanın en düşük ortalama ile 10,26 ile babası ortaokul mezunu olan grubun olduğu görülmüştür.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın altıncı alt problemi; “15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	SD	F	p
İlkokul	422	10,29	3,355	3		
Ortaokul	111	10,79	3,398			
Lise	136	10,50	3,608	721	2,000	,113
Üniversite	56	11,39	3,925			
Toplam	725	10,49	3,463	724		

Tablo 16'ya göre 15- 18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puan ortalamaları ile anne eğitim düzeyi ile karşılaştırmalarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 11,39 ile anneleri üniversite mezunu olanların olduğu, ortalamanın en düşük olan gurubun ise 10,29 ile annesi ilkokul mezunu olanların olduğu görülmüştür.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın yedinci alt problemi; “15-18 Yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile yaş arasında ilişki var mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Puanı İle Yaş Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		Denetim Odağı Puanı	Yaş
Denetim Odağı Puanı	Pearson Correlation	1	,127
	P		,001
	N	725	725

Tablo 17'ye göre 15- 18 yaş gurubunda okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında zaman olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaş arttıkça kişilerin daha içten denetimli oldukları görülmüştür.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlanması: Araştırmanın sekizinci alt problemi; “15-18 Yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile sınıf düzeyi arasında ilişki var mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Puanı İle Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		Denetim Odağı Puanı	Sınıf
Denetim Odağı Puanı	Pearson Correlation	1	,108
	P		,003
	N	725	725

Tablo 18'e göre 15- 18 yaş gurubunda okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile sınıf düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyi attıkça kişilerin daha içten denetimli oldukları görülmüştür.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu Ve Yorumlanması: Araştırmanın dokuzuncu alt problemi; “15-18 Yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı ile spor yaptığı yıl arasında ilişki var mıdır?”. Bu probleme yönelik olarak yapılan istatistiksel analiz ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 9. 15-18 Yaş Okullar Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Denetim Odağı Puanı İle Spor Yaptığı Yıl Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		Denetim Odağı Puanı	Spor Yaptığı Yıl
DO Puanı	Pearson Correlation	1	,012
	P		,741
	N	725	725

Tablo 19'a göre 15- 18 yaş gurubunda okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile spor yaptıkları yıl arasında bir ilişki görülmemiştir.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma verilerinin analizi sonucu ortaya çıkan sonuçlara ve bunlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar ve Tartışma

15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarını farklı değişkenler açısından incelediğimiz araştırmamızda, ele aldığımız alt başlıklardaki bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara varabiliriz.

5.1.1 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

15-18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerden elde edilen bulgulara göre, kız ve erkek öğrencilerin denetim odağı puan ortalamaları birbirine çok yakındır. Bulgulara göre kız öğrencilerin denetim odağı puan ortalaması 10.65, erkek öğrencilerin denetim odağı puan ortalaması ise 10,38'dir. Ortalamaların birbirine yakın olması nedeniyle iki gurup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Puanların birbirine çok yakın olması nedeniyle cinsiyetin denetim odağı özelliğini fazla etkilemediğini düşünmekteyim. Araştırmaya göre sporcu öğrencilerin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak sporcu öğrencilerin farklı cinsiyetlerde de olsalar çok kez müsabakalara çıkmaları ve bu müsabakalarda kendilerini tanıma ve gerçekleştirme imkanı bulmalarını söyleyebiliriz.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, öğrencilerin cinsiyetinin denetim odağına etkisi ile ilgili bulgular Tabak ve Akköse, (2006); Erkmen ve Çetin, (2007); Yaşar, (2008); Kırıl, Şahin ve Dinçyürek, (2008); Çivitci, (2007); Candangil, (2005); Korkut (1991); Derin, (2006); Serin ve Derin, (2008); Gülveren (2008); Şar, (1997); Aslan, (2008)'nin bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Alisinanoğlu (2003)' nun denetim odağı ve cinsiyet ile ilgili yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla dıştan denetimli oldukları; Dilmaç (2008)' in yapmış olduğu çalışmada kızların erkeklere göre daha içten

denetimli oldukları, Aydın ve Canel, (2002)' in cinsiyet ve denetim odağı ile ilgili yaptığı çalışmada kızların daha dıştan denetimli oldukları görülmüştür. Alisinanoğlu (2003), Dilmaç (2008), Aydın ve Canel, (2002)' in yapmış oldukları araştırmalar ile cinsiyet ve denetim odağı ile ilgili yapılan çalışmayla çelişmektedir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları, gerekse tablo 11' e göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, bulgular arasında kesin bir sonuç ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçları dikkate alındığında, cinsiyetin denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiği düşünülmektedir.

5.1.2 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları spor branşına göre farklılaşmakta mıdır?

15-18 yaş grubu ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağının spor branşlarına göre karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı bir farklılıkla karşılaşılmıştır. Ortalamalar en yüksek olarak güreşte, en düşük olarak badmintonda bulunmuştur. Anlamlı farklılıkların basketbol-badminton, futbol-badminton, hentbol-badminton arasında olduğu görülmüştür. Varyans kaynağına bakılarak yapılan tukey testi sonucunda farkın futbol, hentbol, voleybol ile badminton arasında olduğu görülmüştür. Basketbol, futbol ve hentbol oynayan sporcu öğrencilerin başarısızlık durumunda sorunu daha çok talih, şans, antrenör ve takım arkadaşları gibi çevresel faktörlerde araması nedeniyle badminton yapan sporcu öğrencilere göre daha dıştan denetimli oldukları görülmektedir.

Gencer (2008)'in denetim odağı ve öğrencilerin yaptıkları spor branşları ile ilgili yaptığı çalışmayla sporcuların denetim odağı puanları ile yaptığı spor dalı değişiklik göstermemektedir. Dolayısıyla yapılan Tablo 12'ye göre 15-18 yaş grubu ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağının spor branşlarına göre karşılaştırmasına yönelik çalışmamızla çelişmektedir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları, gerekse tablo 12'ye göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, bulgular arasında kesin bir sonuç ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin yaptıkları spor

branşları ile denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiği düşünülmektedir.

5.1.3 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanlarının aile gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

15- 18 yaş gurubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile aile gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 11,20 ile aile gelir düzeyi 2001₺ ve üzeri grubun olduğu, en düşük ortalamanın ise 10,23 ile 500₺ ve altı grubunun olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen öğrencilerin aile gelir düzeyinin denetim odağına etkisi ile ilgili Gencer, (2008); Aslan, (2008); Yaşar, (2008); Alisinanoğlu (2003) ve Derin (2006)'ın yapmış oldukları araştırma bulgularıyla benzerlik göstermiştir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları, gerekse Tablo 14' e göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ve denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiği düşünülmektedir.

5.1.4 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

15-18 yaş grubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 10,78 ile babası lise mezunu olan grup, ortalamanın en düşük ortalamanın olduğu grup ise 10,26 ile babası ortaokul mezunu olan grubun olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen bilgilerin öğrencilerin baba eğitim düzeyinin denetim odağına etkisi ile ilgili Alisinanoğlu (2003) ve Gülveren (2008) 'in yapmış oldukları araştırma bulgularıyla benzerlik göstermiştir.

Erkmen ve Çetin (2007); Serin ve Derin, (2008); Derin, (2006)'ın yapmış olduğu araştırmalara bakıldığında, babaların eğitim düzeyine göre sporcu öğrencilerin denetim odaklarında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu durum baba eğitim düzeyi ve denetim odağı ile ilgili yaptığımız çalışmayla çelişmektedir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları, gerekse Tablo 15'e göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, bulgular arasında kesin bir sonuç ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin baba öğrenim düzeyi ve denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerekliliğı ön plana çıkmaktadır.

5.1.5 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

15- 18 yaş grubunda ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puan ortalamaları ile anne eğitim düzeyi ile karşılaştırmalarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tabloya bakıldığı zaman en yüksek ortalamanın 11,39 ile anneleri üniversite mezunu olanların olduğu, ortalamanın en düşük olan grubun ise 10,29 ile annesi ilkokul mezunu olanların olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada elde edilen bilgiler, öğrencilerin anne eğitim düzeyinin denetim odağına etkisi ile ilgili bulgu Tabak ve Akköse, (2006); Erkmen ve Çetin, (2007); Serin ve Derin, (2008); Derin, R. (2006) 'in bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Candangil (2005); Gülveren (2008); Alisinanoğlu (2003)'in yapmış oldukları çalışmalara bakıldığında; araştırma sonuçlarında çocukların denetim odağı puan ortalamalarında anne öğretim düzeyinin önemli bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Bu da bizim yapmış olduğumuz anne eğitim düzeyi ve denetim puan ortalamalarıyla ilgili araştırmamızla çelişmektedir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları gerekse Tablo 16'ya göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, bulgular arasında kesin bir sonuç ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin anne öğrenim düzeyi ve denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiğı düşünölmektedir.

5.1.6 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile yaş arasında ilişki var mıdır?

15- 18 yaş grubunda okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaş arttıkça kişinin daha içten denetimli olduğu görülmüştür. Yaş ilerledikçe katılan müsabaka sayısının ve deneyimin artması gibi durumlarının olduğu düşünüldüğünde kişilerin yaş ilerledikçe daha içten denetimli olduklarının anlamlı olduğunu söyleyebiliriz.

Bu araştırmada elde edilen sonuç öğrencilerin yaşın denetim odağına etkisi ile ilgili Gencer (2008)'in yıldız kategorisi erkeklerle yapmış olduğu çalışma ve Erkmen ve Çetin (2007)'in beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmasıyla çelişmektedir.

Gerek ilgili literatür çalışmaları gerekse Tablo 17'ye göre elde edilen sonuçlara bakıldığında, bulgular arasında kesin bir sonuç ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin yaş ilişkisi ile denetim odağı üzerindeki etkileriyle ilgili genel bir sonuca ulaşmak için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiği düşünülmektedir.

5.1.7 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim puanı ile sınıf düzeyi arasında ilişki var mıdır?

15- 18 yaş gurubunda okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile sınıf düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyi arttıkça kişilerin daha içten denetimli oldukları görülmüştür. Öğrenme ortamının, müsabaka sayısının ve kendini gerçekleştirebilecek ortamların artması nedeniyle sporcu öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça daha içten denetimli olmaların anlamlı olduğunu söylebiliriz.

Candangil (2005)'in yapmış olduğu 9. sınıf öğrencilerinin dış denetim odağı puanlarının, 10. sınıflarında iç denetim odağı puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Tablo 18'e göre 15-18 yaş grubu ortaöğretim kurumlarında okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağının sınıf ilişkisinin karşılaştırmasına yönelik çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi daha kesin bir sonuç ortaya koyabilmek için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmanın gerektiği düşünülmektedir.

5.1.8 15-18 yaş okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanı ile spor yaptığı yıl arasında ilişki var mıdır?

15- 18 yaş grubunda, okullar arası müsabakalara katılan sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile spor yaptıkları yıl arasında bir ilişki görülmemiştir.

Sporcu öğrencilerin denetim odağı puanları ile spor yaptıkları yıl arasındaki ilişkiyi daha kesin bir sonuçla ortaya koyabilmek için çok sayıda farklı örneklem grubuyla çalışmak gerekmektedir.

5.2. Öneriler

2010 – 2011 akademik yılı içerisinde Aksaray ili içerisinde ortaöğretim kurumları arasında yapılan spor müsabakalarına katılan öğrencilerin denetim odağı puanlarının ölçümleri sonucunda elde ettiğimiz bulgulara göre aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür.

1- Ortaöğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin denetim odakları ile ilgili başka çalışmalarda yapılabilir.

2- Ortaöğretim kurumlarında okuyan sporcu öğrencilerin denetim odakları özelliklerinin bilinmesi, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile okul takımlarını çalıştıran antrenörler tarafından son derece önemlidir. Bu nedenle beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile antrenörler için denetim odağı ve spor ilişkisi hakkında seminer ve kurslar düzenlenebilir.

3- Denetim odağı ile ilgili literatüre bakıldığında içten denetimli olmanın olumlu bir kişilik özelliği olduğu görülmektedir. Müsabakalar öncesinde yapılan antrenmanlarda sporcu öğrencilerin kendilerini tanıyabilecekleri ve gerçekleştirebilecekleri ortamlar oluşturularak daha içten denetimli olmalarına olanak sağlanabilir.

4- Antrenmanlar sırasında antrenör sporcuya neden ceza verdiğini, hangi hareketine ceza verdiğini açıklamalı. Sporcunun yaptığı hareketlerden hangisinin yanlış hangisinin doğru olduğunu bilmesi hem kendini tanımasını kolaylaştıracak, hem de sonraki müsabakalarda olumlu sonuçlar verecektir.

5-Bu araştırmanın yapıldığı okullarda farklı örneklerle üzerinde araştırma tekrarlanırsa farklı sonuçlar alınabilir.

KAYNAKÇA

- Alisinanoğlu, F., 2003. Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki ilişkinin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara 1(1)(97).
- Akbulut, E., 2006. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Denetim Odaklarına İlişkin Algıları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, Cilt 26, Sayı 3(2006) 171-180.
- Aslan, D., Özel Okullarda Öğrenim Görmekte Olan 15-18 Yaş Gurubundaki Öğrencilerin Bazı Kişisel Özellikleri İle Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul , 2008.
- Aydın, B., Canel, N., 2002. İlköğretim İkinci Kademe Seviyesindeki Ergenlerin Denetim Odağı Özelliklerinin Yaratıcı Düşünce Etkisi, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, İstanbul, Sayı 15, Sayfa: 71-84.
- Candangil, S.Ö., Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Karar Vermede Öz-Saygı ve Stres Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2005.
- Candangil, S.Ö., Ceyhan, A. A., 2006. Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Karar Vermede Öz-Saygı Ve Stres Düzeyleri, Sosyal Bilimler Dergisi, Eskişehir, 2006/2.
- Çivitci, A., 2007. Erken Ergenlik Döneminde İçsel-Dışsal Denetim Odağı Boyutları Ve Cinsiyete Göre Mantıkdışı İnançlar, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Türkiye, sayı 14 (1) 2007.
- Dağ, İ., 1991. "Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeğinin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliği ve Geçerliliği". Psikoloji Dergisi. Ankara 7,26:10-15,Aralık 1991.
- Dağ, İ., 1992. Kontrol Odağı, Öğrenilmiş Güçlük Ve Psikopati İlişkileri. Psikoloji Dergisi, Ankara,7, 27: 1-9, 1992.
- Dağ, İ., 2002. Kontrol Odağı Ölçeği(KOÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması, Türk Psikoloji Dergisi, Ankara, 17 (49), 77-90, 2002.
- Davies, G. M., 1982. Perceived Self-Efficacy Outcome Expectancies and Negative Mood States and Stage Real Disease. Journal Of Abnormal Psychology, 91, 241-244.
- Derin, R., İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri Ve Denetim Odağı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki,(İzmir Örneklemi), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006.
- Dilmaç, O., 2008. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Denetim Odaklarına İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Güzel Sanatlar Enstitü Dergisi, Erzurum, Sayı:20.

- Dönmez, A., 1983. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara, Cilt:16 Sayı:1.
- Dönmez, A., 1985. Denetim Odağı (Locus Of Control). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara, Cilt18, Sayı 1-2 .
- Dönmez, A., 1994. Hitler İsteseydi (Sosyal Psikoloji Yazıları). Gündoğan Yayınları, Ankara, 1994.
- Erkmen N., Çetin M.Ç., 2007. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Denetim Odağının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Konya, Sayı:17 Sayfa 211-223.
- Efiliti, E., Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık, Denetim Odağı Ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2006.
- Frazier, L.D. & Waid, L.D., (1999). Influences On Anxiety İn Later Life: The Role Of Health Status, Health Perceptions and Health Locus Of Control. Aging and Mental Health, 3(3), 213-220.
- Garden, D. C. & Warren, S. A. 1978. Carrers and Disabilities: A Career Education Approach. Connecticut: Greylock Publishers
- Gencer, E., Yıldızlar Kategorisi Erkek Güreşçilerin Denetim Odağı, Benlik Saygısı Ve Başarı İlişkisi: Ege Bölgesi Yıldızlar Ligi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, sayfa: 79, 2008.
- Gülveren, H., Lise Son Sınıf Öğrencilerinde İç-Dış Kontrol Odağı, Sürekli Öfke Ve Öfke İfade Tarzı İle Zekâ Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2008.
- Hasırcı, S., Sporda Denetim Odağı, Bağırhan Yayımevi, Ankara, 2000.
- İkizler, C., Karagözoğlu, C., Sporda Başarının Psikolojisi, Alfa Basın Yayın Dağıtım. 3. Baskı, İstanbul, 1997.
- Karadeniz, E., Üniversite Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencileri Ve Velilerinin Kaygı Düzeyleri, Baş Etme Yolları Ve Denetim Odağı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Marmara üniversitesi, İstanbul, 2005.
- Kıralp, Y. A., Şahin S.F. ve Dinçyürek S., 2008. Denetim Odağı Farklı Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, İzmir, 23: 98-106.
- Korkut, F., İlkokul Öğrencilerinin Kendilerine ve Ailelerine İlişkin bazı Değişkenlerin Denetim Odakları Üzerine Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1986.

- Korkut F., 1991. İlkokul Öğrencilerinin Kendilerine İlişkin Bazı Değişkenlerin Denetim Odakları Üzerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, Sayı:6 Sayfa: 135-141.
- Köksal F., Denetim Odağı İle Saldırganlık Arasındaki İlişki, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1991.
- Kuzgun Y., Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1972.
- Lamont, A.F., Richard, M.H. and James, M., 2003. Effects of locus of control on African American high school seniors educational aspirations: Implications for preservice and inservice high school teachers and counselors. High School Journal, 87(1), 2-16.
- Martin, R. ve Diğerleri, 2005. The Role Of Leader-Member Exchanges İn Mediating The Relationship Between Locus Of Control and Work Reactions. Journal of Occupational and Organizational Psychology, 78, 141-147
- Manger, T., Eikeland, O.J. and Asbjornsen, A., 2002. Effects Of Social Cognitive Training On Students' Locus Of Control. School Psychology International. 23, 3: 342-354.(13)
- Nowicki SJr., Cooley E., 1990. The Roleof Locus of Control Orientation in Speed of Diskriminorting Facial Affect. Journal of Resarch Personality.; 24. 389-397.
- Ozolins, A.R., Stenstrom, U., 2003. Validation Of Health Locus Of Control Patterns İn Swedish Adolescent. Adolescence, 38(152), 650-658.
- Öngen, D., 2003. Denetim Odağı Ölçeği'nin Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması, Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Ankara, Sayı: 35 Sayfa: 436-447, 2003/Yaz.
- Özyürek, D., Denetim Odağını Etkilemeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi, Adana, 1992.
- Sardoğan E.M., Kaygusuz C.ve Karahan T.F., 2006. Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odağı Düzeylerine Etkisi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, Aralık 2006.
- Serin, N. B., Derin R., 2008. İlköğretim Öğrencilerinin Kişiler Arası Problem Çözme Beceri Algıları Ve Denetim Odağı Düzeylerini Etkileyen Faktörler, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Sakarya, Cilt:5 Sayı:1.
- Sungur, N., Yaratıcı Düşünce, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1992.
- Şar, A. H., Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Denetim Odaklarının Ve Kişilik Tercihlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi, Konya, 1997.

- Şengüder, Ş., Lise 1-3. Sınıflar Öğrencilerinde Denetim Odağı İle Ruhsal Sorunları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Ve Akademik Başarı İle Kıyaslanması, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006.
- Tabak, R.S., Akköse, K., 2006. Ergenlerin Sağlık Denetim Odağı Algılama Düzeyleri Ve Sağlık Davranışlarına Etkileri, Taf Preventive Medicine Bulletin, 2006:5 (2).
- Valle, V.A., Frieze, I.H., 1976. The Stability Of Causal Attribution As A Mediator İn Changing Expectations For Success. Journal of Person Social Psychology. No 33,s.579-587.
- Weiner, B., 1972. Theories Of Motivation:Frpm Mechanism To Cognition. Chicago: Rand Mc Nally.
- Wong-McDonald, A., Gorsuch, R.L. A., 2004. Multivariate Theory Of God Concept, Religious Motivation, Locus Of Control, Copüng And Spiritual Well-Being. Journal of Psycholog and Theology, 32(4), (318-334).
- Yanıılmaz, B., Öğretmen Adaylarının Denetim Odağının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trabzon, 1999.
- Yaşar, V., Farklı Liselerde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yaş Gurubundaki Öğrencilerin Denetim Odağı Düzeyleri İle Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2006.
- Yaşar, V., 2008. Farklı Liselerde Öğrenim Görmekte Olan 16-18 Yaş Gurubundaki Öğrencilerin Denetim Odağı Düzeyleri İle Bazı Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi, Türkiye, Sayı:178 2008/Bahar.
- Yeşilyaprak, B., (1990) ,Denetim Odağının Belirleyicileri Ve Değişimine İlişkin Araştırmalar: Bir Eleştirel Değerlendirme, Psikoloji Dergisi, Ankara, Sayı:25.
- Yeşilyaprak, B., Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi. 9. Basım. Pegem Yayıncılık. Ankara, 2005.

EK

ROTTER DENETİM ODAĞI ÖLÇEĞİ (RİDKOÖ)

Değerli arkadaşlar, elinizdeki bu anket sizlerin “denetim odağını” tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Sizlerden aşağıda belirtilen maddelerle ilgili olarak sizin için uygun olan seçeneği (a veya b) anket yanındaki kutulara yazmanızı istiyoruz. Anket sonuçları sadece bilimsel araştırma amaçlı bir araştırma için kullanılacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.					
Ad Soyadı : Cinsiyet : Erkek ☐ Bayan ☐ Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz: Bir ☐ İki ☐ Üç ☐ Dört ☐ Hangi okulda okuyorsunuz:			Kaç yaşındasınız : Uygulama tarihi :/...../..... Kaç senedir bu branşla uğraşıyorsunuz:		
Hangi spor branşıyla uğraşıyorsunuz: Futbol ☐ Basketbol ☐ Hentbol ☐ Voleybol ☐ Atletizm ☐ Masa tenisi ☐ Badminton ☐ Satranç ☐ Güreş ☐ Diğer; ☐					
Ailenizin maddi geliri:		501-1000 TL	1001-2000 TL Arası ☐	2001 TL ve Üzeri ☐	
Babanızın öğrenim durumu: İlk Okul ☐		Orta Okul ☐	Lise ☐	Üniversite ☐	Diğerleri: ☐
Annenizin öğrenim durumu: İlk Okul ☐		Orta Okul ☐	Lise ☐	Üniversite ☐	Diğerleri: ☐
1	a) Ana babaları çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar çok problemlili oluyor. b) Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana-babaları tarafından aşan serbest bırakılmalarıdır.				A B
2	a) İnsanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu biraz da şanssızlıklarına bağlıdır. b) insanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur.				A B
3	a) Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir. b) İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcarsın, her zaman savaş olacaktır.				A B
4	a) İnsanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görünen. b) İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.				A B
5	a) Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır. b) Öğrencilerin çoğu, notların tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.				A B
6	a) Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz. b) Lider olamayan yetenekli insanlar, fırsatları değerlendirememiş kişilerdir.				A B
7	a) Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar. b) Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.				A B
8	a) İnsanın kişiliğinin belirlenmesinden en önemli rolü kalıtım oynar. b) İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.				A B
9	a) Bir şey olacağı eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur. b) Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmemekten daima daha iyidir.				A B
10	a) iyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz. b) Sınav sorulan derste işlenenle çoğu kez o kadar ilişkisiz oluyor ki çalışmanın anlamı kalmıyor.				A B
11	a) Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda ya hiç ya da çok küçük payı vardır. b) İyi bir iş bulmak, temelde, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.				A B
12	a) Hükümetin kararlarında sade vatandaş da etkili olabilir. b) Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir. Ve sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.				A B
13	a) Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir. b) Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü birçok şey zaten iyi ya da kötü şansa bağlıdır.				A B
14	a) Hiçbir yönü iyi olmayan insanlar vardır. b) Herkesin iyi bir tarafı vardır.				A B
15	a) Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur. b) Çoğu durumda, yazı tura atarak da isabetli kararlar verebiliriz.				A B
16	a) Kimin patron olacağı genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.				A B

	b) İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur yada çok azdır.		
17	a) Dünya meseleleri söz konusu olduğunda çoğumuz, anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyız. b) İnsanlar, siyasal ve sosyal konularda aktif rol alarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.	A	B
18	a) Birçok insan, rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir. b) Aslında “şans” diye bir şey yoktur.	A	B
19	a) İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir. b) Genelde en iyisi insanın hatalarını örtbas etmesidir.	A	B
20	a) Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur b) Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğuna bağlıdır.	A	B
21	a) Uzun vadede yaşamımızdaki kötü şeyler, iyi şeylerle dengelenir. b) Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ya da her üçünün birden sonucudur.	A	B
22	a) Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırabiliriz. b) Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur	A	B
23	a) Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlamıyorum. b) Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.	A	B
24	a) İyi bir lider, ne yapacaklarına halkın bizzat karar vermesini bekler. b) İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat belirler.	A	B
25	a) Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissedirim b) Şans ya da talihin yaşamında önemli bir rol oynadığına inanmam.	A	B
26	a) İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar. b) İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırsa hoşlanırlar.	A	B
27	a) Okullarda atletizme gereğinden fazla önem veriliyor. b) Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.	A	B
28	a) Başıma ne gelmişse kendi yaptıklarımdandır. b) Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.	A	B
29	a) Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlamıyorum. b) Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.	A	B

ÖZGEÇMİŞ

Ad soyad : ARİF EROĞLU
Doğum yeri : AKSARAY
Doğum yılı :23/07/1982

Eğitim Durumu (Kurum Ve Yıl)

Lise : AKSARAY İMAM HATİP LİSESİ
Lisans : NİĞDE ÜNİVERSİTESİ AKSARAY BESYO
Yüksek Lisans : AKSARAY ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM
DALI

Haberleşme Bilgileri

Adres : PAŞACIK MAHALLESİ 1620 SOKAK 6/9 AKSARAY
Telefon : 505 253 55 39
E-posta :arif_eroğlu@hotmail.com